

Kaynak

BALIKESİR HALKEVİ

İÇİNDEKİLER

425 — Balıkesirde Zelzeleler	433 — Onuncu hicret asrında
Balıkesire ait üç vesika
426 — Reşit Bey Hastanesi	435 — Koca Tepenin Beş atlısı
(Ulusal Roman)
428 — Paşa Sultan Türbesi	437 — Ata Sözleri
431 — Meyvalarımızın yanında
Hasan Bey kavunu	439 — Yağcılar ve Savaştepe
Manileri

5 İNCİ YIL SAYI: 66

19 TEMMUZ 938

Halkevinin adı	Derginin adı	Kaç günde bir çıktığı
Adana	Görüşler	Aylık
Afyon	Paşınar	»
Antalya	Türk Akdeniz	iki aylık
Bafra	Altın Yaprak	Aylık
Balıkesir	Kaynak	»
Bursa	Uludağ	Üç ayda bir
Burdur	Ölker	Aylık
Denizli	İnanç	»
Elaziz	Altan	»
Eminönü	Yeni Türk	»
Eminönü	Halk bilgisi	»
	Haberleri	»
Giresun	Aksu	»
Isparta	Ön	»
İzmir	Fikirler	15 günde bir
Konya	Konya	Aylık
Manisa	Gediz	»
Merzifon	Taşan	»
Milas	Yeni Milâ	»
Muğla	Muğla	»
Niksar	Ölker	»
Trabzon	İnan	»
Samsun	19 Mayıs	»
Sinop	Dıranaz	»

Balıkesirde Zelzeleler

Kâmil SU

Balıkesirde tarihen mühim olan iki zelzele tesbit edebiliyoruz; biri hicri (985) diğeri (1313) yılındadır. Bunların her ikisinde şehrin tarihi abideleri üzerinde mühim çöküntü ve yıkıntılar hasıl etmiş, ve bu suretle mimarî üzerinde müessir olmuştur.

Balıkesirde yapılaş tarihleri en eski olan Yıldırım ve Zağnus paşa camileridir. Bugün de mevcut olan bu eserlerin her ikisinde (985) yılında vukubulan büyük zelzelede mühim mikyasta hasarata uğramışlardır. Zağnus paşa caminin kubbesi, Yıldırım caminin minaresi yıkılmıştır. O kadar ki halk bir müddet için namazı Namazgâhta kılmışlardır.

İstanbuldan gönderilen hassa mimarı Mahmut ağa zayıfın miktarını tahmin etmiş ve bittabi daha sonrada bu tarihi eserler tamir edilmiştir.

Yıldırım camii vakıflarının gösterdiği ihmal yüzünden harap olmuş ve (1232) hicret yılında ikinci bir defa tamir edilmiştir.

(1313) Zelzelesinde Yıldırım caminin tavanı çökmüş, Zağnus paşanın camiinde ise hasarat pek fazla olmuştur.

Yıldırım caminin bugünkü halî ikinci tamir görmüş şeklidir. Zağnus paşa camii ise teçdiden yapılmıştır.

985 Yılı zelzelesine ait hazinesi evrakı mühimme defterlerinde bulduğumuz bir vesikayı aynen aşağıya koyuyoruz.

Balıkesir kadısına hüküm ki bazı kuralarda zelzele azime vakı olup Zağnus

paşa camiinin minberi ve yapma direkleri ve iki kubbesi yarılıp ve taşra kubbelerden beş kubbe dahi bir veçhile yarılmıştır ki ol tarafta olan binalar teçdide muhtaçtır zira mermerden direkler yerinden ayrılıp ve minarenin şüfesi dahi ayrılıp termime mecal yoktur dediklerinden gayri minare etrafında olan dükânlar ve minareye karip olan sayır mahallat ahali namaz kılmağa havfedüp ve imaret ahurının külliye bir tarafı yıkılıp ve türbesinin kubbesi yarılıp bunda olan binaları üstat mimar olmayınca teçdide kudretimiz yoktur deyu cevap verüp ve merhum yıldırım han caminin ekseri yerleri harap olup ve minaresi yıkılıp sonra külli harca muhtaçtı ve bazı mescit ve muallim hane yıkılıp amelden kalup ve kasaba ve karada sakin olanlardan kırk neferden ziyade adam bina altında kalup... Şehirde cuma namazı kılınmak müyesser olmayup kasabadan hariç yerde olan musallaya çıkup kılınmışlardır deyu tahmin olunmak bir üstat mimar lazım olduğun bildürüp bir üstat mimar gönderilmek rica eyledüğün ecilden buyurdum ki hassa mimar... Mahmut ağa vardıkta zikrolan camilerin ve muallim hanenin üzerine varup cami ve minare ve türbe ve muallim hane ve a hurda zelzele sebebile yıkılıp ve yarılıp bilcümle teçdide muhtaç olanları ve teçdide muhtaç olmayup tamiri lâzım olanları.. Veçhile tahmini sahîh ile tahmin ettirüp nemiktar akçe ile teçdid ve tamir olunmağın bildiresin. 8-Recep 985

Reşit Bey Hastanesi

Abdi AĞABEYOĞLU

parasızlığı hali, istikbali gösteriyordu. Hal böyle devam ederken menhus düşman işgali bu tehlikeyi daha feci bir şekilde tahakkuk ettirecek idi. Müsafirimiz olan seyyar hastane karyolalarını terk ederek gitmiş idi. [1] Şehir dahilinde malzeme itibarıyla çok zengin bir askeri depo vardı. Memurlar hali üzere terk edüp gitmişlerdi. O vakit mutasarrıf bulunan merhum İzzettin'in malûmatı altında bütün hastane müstahdimini seferber ederek gizli den gizli ve mümkün olduğu kadar fazla miktarda alâtı cerrahiye ve laboratuvar malzemesiyle eczayı tıbbiye, battaniyeler, çamaşırlar velhasıl miktarları halen nezdinde mevsuk malzemenin hastahaneye taşıtırılması suretile derhal bir laboratuvar, bir ameliyathane, bir pansumanhane, bir eczahane tesisile ve oldukça mükemmel bir hastane şekliyle emri vaki yaparken yataklarımızı hastalarla alelhusus çarpışan millî kuvvetlerin düşman gerisinde kalan zabitan ve efradile daima dolu tutmağa çalışırdık. Hastahanemizin bu sefer pek zengin olan malzeme bolluğunun aksine olarak mali vaziyeti öncekinden pek elim idi. Filhakika hükümet resmen duruyordu. Hususi idarede yerinde idi. Fakat para yok idi.

Hastanemizi düşman işgal etmişti. Nitekim vatanın istirdadına kadarda itmedi. Bizler Türk sancağı altında ve sırf millî

[1] Hastane kayıtlarına göre yalnız karyola değil bir çift at arabası 20-30 kadar mevaşi çadırlar, rontken cihazları, yatak takımları, ecza yi tıbbiye vesair malzeme bırakarak gitmişler ve Yunan zabıtları tarafından iki defa hastane aratılarak çadırlar ve rontken malzemeleri müsade re edilerek götürülmüştür. Bunu Bay Sabrinin mutasarrıflığı yazdığı tahriratlardan öğrendik.

bir müessese halinde millî hastalarımızın tedavileriyle uğraşırken hususi idareyi sıkıştırmaktan bahusus belediyenin muavenetini teminden hali kalmıyorduk. Velhasıl son zamanlarda belediyenin kıymetli yardımları faaliyeti sönmesine ve bunu fırsat ittihaz edersek düşmanın müessese-yi işgale vesile bulmamasına başlıca amil bulunmuş olmasından dolayı şükranı layıktı. İstirdadı müteakip bir sene daha baş tababet ve operatör vazifesini ifa ettikten sonra serbest çalışmak maksadile yerimi muhterem doktor "Ekrem Tok," a terk ederek çekilmiştim. Mumâilehte verdiğim malumattan noksanın ve daha ötesini itmam ederse çıkarılacak broşürün adeta tarihi bir vesika haline tahvil edeceğinde şüphe yoktur.

O vakitki hastane muhabere evrakından anladığımıza göre cidden çok büyük para sıkıntısı içinde idi, didinerek çalışan Bay Sabri Gündüzün hatıraları burada bitiyor. Biz o tarihlerde Balıkesirde bulduğumuz ve hastane arkadaşlarıyla sık sık görüştüğümüz için bu hatıralarda bir az eksiklik gördük. Bilhassa buarada Balıkesirin çok hayır sever halkının hastaneye muhtelif vesilelerle yaptığı yardımlardan bahsedilmeden geçilmiştir. Bu yardımların bu hatıralar arasında söz gelişi edilmesi hem büyük bir kadirşinaslık olur hemde gelecek nesillere büyük bir örnek olurdu. Biz hatırladıklarımızı ve hastanenin eski kayıtlarından çıkardıklarımızı burada söz gelişi etmeden geçemeyeceğiz. Bir kerre hastanenin adı ilk yapıldığı zaman yapının adı ile adlandırılmıştı. Ve öylece kullanılıyordu. Bunu bay Sabride söylüyor. Fakat Yunan işgali zamanında o vakit belediye kendi kendine reis olan hüriyet ve

itilâfcılardan ve vatan hainlerinin başında bulunan Muhittin tarafından bu at kaldırıldı ve mutasarrıf Reşit beyin resmide asılı bulunduğu resmide duvardan indirilerek anbara konulmuştu. O vakitten beri Reşit bey adı iade edilmemiştir. amma sayın baş hekimimiz bay Raif Demiralp tarafından çıkarılarak — 999 — yılında resmi tekrar yerine asdırılmıştır. Bankesirliker memleketlerine hizmet eden hiçbir vakit unutmazlar. Bir çok müesseseleri onları yapanların adlarıyla adlandırmışlardır. Bu arada hastaneyede Reşit bey adı verilmişti. Bunun tekrar verilmesini candan dileriz.

Hastanenin şehre 1,5 kilometre uzak olması bir taşıma vasıtasına ihtiyaç göstermekte idi. Bunun için bütçede para yoktu. Nihayet halkın pek verimli olan hamiyet kesesine baş vurularak 250 liraya bir fayton alındı.

Yine Yunan işgali sıralarında hususi muhasebe para sıkıntısı çekiyordu. Hastaneye para verilemiyordu. Para bulmak için başka çarelere baş vuruluyordu. Bu arada birde büyük bir piyanko tertip olundu. (1) Vaktile hastaneye bir sığır ineği armağan edilmişti. Bu inek piyankoya konul-

(1) Tertip heyetinin kimlerinden müteşekkil olduğuna dair hastanede bir kayıt bulamadık. Yalnız başlığı yırtılmış ve piyanko komisyonu riyasetine hitaben yazılmış bir rapor bulduk. Bu raporda: Başlarında mutasarrıf bulunan ve hastaneyi kapamağa uğraşanlarla mücadele-den bahsedilmekte ve hastahanenin çektiği mali sıkıntı açıkça gösterilmektedir. Piyanko safi hasılatı olarak 1937,76 kuruş elde edildiğini ve bu paranın da hastanenin 337 yılı ağustosundan 338 nisanına kadar olan borçlarının verildiğini dokuz aylık idare ve iâşe masraflarının karşılandığını ve 338 ağustosta yapılabilen müsameredede 100 lira hasılat elde edildiği bildirilmektedir. Yine elimize geçen 26-11 338 tarihli ve 382 sayılı baş tabiblikten mutasarrıflığa verilen bir raporda üç yıllık hadisat hulâsa edildikten sonra gerek hastane hasılat ve gerek müsamere sinama ve piyanko hasılatı tutarının üç yıl içinde sekiz bin lirayı geçtiğini ve bununla hastanenin idare olduğu bildirilmektedir.

du. ve bu sayede iki üç bin liraya yakın para elde edildi.

13 - temmuz - 335 den 31 - 7 - 339 tarihine kadar hastaneyi idare eden baş tabib bay Sabri Gündüzün çekilmesiyle yerine hastanenin bakteriyoloğu ve iç hastalıkları mutahassısı bulunan doktor bay Ekrem Tok 16 - 8 - 339 tarihinde baş tabip oluyor. (1) Açık bulunan operatörlüğede o vakit Balıkesirde çalışmak için gelmiş bulunan doktor bay Cemil 22.8.339 tarihinde geliyor, (2) Hastane Ekrem Tok zamanında daha çok gelişmeğe başlıyor. (1) vakitler 10-12 bin liradan ibaret bulunan bütçesi umumî meclisin pek yerinde yaptığı yardımlarla hemen hemen iki misline çıkarılıyor. Ayrıca bir rontken laboratuvarı kurularak askeri hastane rontken mutahassısı bay Necmettin Haydar (3) ilâ ve olarak bu ödevde atanıyor. Ayrıca birde göz servisi açılıyor, ve mutahassıslığına askeri hastane göz mutahassısı bay İbrahim Rüştü (4) ilâve olarak bu ödevde 7.6.340 tarihinde atanıyor.

Hastaneye bir rontken ve göz servisi-nede yetecek kadar alât ve edevat alınarak hastane bir derece daha tekemmül ediyor. O vakte kadar hastanenin bir müşahede koguşu bir entani hastalıklar koguşu ve birde hasta kabulü için umumî banyosu yoktu. Bu ihtiyacı duyan bay Ekrem Tok tarafından merkez pavyonunun gerisine büyük bir hamam ile karantine ve müşahade entani hastalıklar için koguş yaptırılıyor.

Hastane kadrosu yine 50 yatak olarak kalıyor. Fakat vesait ve malzeme cihetinden tekemmül ettiriliyor. Hastaneye halk

(1) Doktor bay Ekrem Tok şimdi Sıhhat ve İçtimai muavenet bakanlığı İçtimai muavet dairesi işleri reisidir.

(2) Şimdi Niğde hastanesi baş tabibi olduğunu işittik.

(3) Ölmüştür.

(4) Şimdi heybeliada belediye tabibidir.

Paşa Sultan Türbesi

Yazan: Ekrem ÇAVULDUR

Bundan önceki yazıda Paşa Sultanın, Emir Sultanla bir asırda yaşamış oldukları ihtimalinden bahsetmiştik. Bizi bu ihtimalle sevkeden cihet, Balıkesirde bu gün için mevcudiyetini muhafaza eden iki binanın malzeme ve yapılış itibarile birbirine benzeyişidir.

Bunlardan biri önceki yazımızda malzeme ve mimarî tarzını tarifettiğimiz Paşa Sultanın türbesi, diğeri yıldırım camiidir. Yıldırım caminin bir kilise yerinde yapıldığı, Kâmil Sunun mahkemei şeriyeye sicilleri tetkikatında tesadüf ettiği keşifnamedeki mütalea ile sabittir. [1]

Esasen bu binanın malzemesinde kullanılan sütun ve sütun başlıklarıyla inşaat tarzındaki bazı hususiyetler, bu iki binanın aynı asrın eseri bakiyesinden ve sekizinci hicret asrında yaşayan ustalar tarafından yapıldıklarına şüphe bırakmamaktadır.

Babailerin Anadolu yarımadası garp uçlarında büyük bir rağbetle ilk yerleştikleri, tekiye ve zaviyelerini kurdukları devrin Orhan devri olduğunu tarihler itti fakla yâdederler.

Buna göre Paşa Sultan da, Orhan veya Murat devirlerinde sekizinci hicret asrının ortalarında Balıkesirdeki saltanat postunda oturuyordu.

Balıkesir kasabasına ait bazı eski vakfiyelerde hudud olarak gösterildiğine göre Paşa Sultan zaviyesine ait vakıf araziden bir kısmı halihazır kasabanın birçok aksamını ihtiva etmektedir.

Kaynaktaki yazılarımızdan birinde de bahsettiğimiz gibi Balıkesir kasabası, Osmanlıların ilk devirlerinde semt semt, dağı

[1] Tahriri hale nazaran kiliseden mütebeddil bir mabedi kaim olup...» 1819

nık bir surette imiş. Halk rivayetlerine göre Zağnos paşanın kurdurduğu imarethane, muallimhane, mektep, cami, hamam ve bunlara mevkuf bedestan binalarının işgal ettiği vasi saha, Paşa Sultanın zaviyesinin mevkuf arazisine ait imiş.

Bundan dolayı Zağnos paşa da vakfiyesinde Paşa Sultan zaviye ve türbesinin mütevellileri tarafından gözetilmesini vakfiyesinde şart koşmuş. Netekim mütevellileri Balıkesir yer sarsıntısından sonra kubbesinin bir kısmı harabiye yüz tutmuş olan türbenin tamirini meşrutiyetin ilânını müteakip deruhte etmişler; fakat yeniden kubbe yaptırmaktan sarfınazarla binanın üzerini ahşap çatı ile örtmüşlerdir.

Bu meyanda türbedeki Paşa Sultana ait kâgir mezarın başı ucunda mermer bir kavuk mevcut iken bu mezar vakfiyede kadın görünüyordu diyerek kavuğu çıkarıp başucundaki divarda bulunan dolaba koymuşlardır. Mezarın üzerine tahta şebeke geçirmişlerdir.

Paşa Sultan zaviye ve türbesine ait, vesaike müstenit malûmatı bize tarih öğretmeni Kâmil Sunun mahkemei şeriyeye sicillerinde yaptığı — kendinden evvelkilerinden daha şumullü ve binaen aleyh daha kıymetli — araştırmalarında elde ettiği vesikalar vermektedir.

1066 ve 1087 hicret tarihlerini taşıyan bu iki vesikadan evvelkisinde: İbrahim oğlu Seyit Mehmet çelebi, Emri Aliyi müstashiben mahkemei şeriyeye muraatla Şah Sultan türbesine mevkuf araziden alınan hasılatın önceleri tabhı taam ile fukara ve mesakinin intifaina sarfedilirken türbedar Emine hatun tarafından ekledildiği ve bu yüzden tekkenin harap bir hale geldiğini ileri sürmüş ve sözü

geçen hasılatın kendisine terk edildiği takdirde kendi malından tekkeyi imar ederek istifade edilecek bir şekle koyacağından bahisle keşiflerinin yapılmasını talep etmiştir.

O sıralarda Balıkesirde berat şerife ile mimar bulunan Hüseyin bin Abdulkadir ehli vukuf ile tekkenin bulunduğu mahalle giderek tekkenin yalnız bina eseri kalacak derecede külliye harap olduğunu görmüş yaptığı keşifle bir tekke ve iki bap hücresinin on beş bin akça ile yapılacağını tesbit etmiş olduğu görülmüyor.

İkinci vesikada ise: «Medine Balıkesirde mefün merhum Paşa Sultan zaviyesinin beratı şerife ile» 1087 yılında mütevellisi olan Ali ağa, meclisi şeriden mütevellisi bulunduğu Paşa Sultan türbesi ve etrafındaki divarlar ile imaretinin Bilvecih harap olduğunu ileri sürerek tamirine izin istemiş.

Meclisi şeri kâtibi Mustafa efendi ehli vukuf ile birlikte hassa mimarı usta seferde hazır olduğu halde mahalline gidilmiş imaretin «Bilkülliye münhedim olup arsa...» Halinde kaldığı türbe kurşunlarla bazı aksamının tedide muhtaç olduğu ve külliye harap bulunan havlu divarlarının müceddeden ihya edilmesi lâzımgeldiği görülerek keşfi yapılmış olduğu ve tamiratın icrasına izin verildiği görülmektedir.

Yukarıda muhteviyatından bahsettiğimiz bu vesikalardan anlaşıldığına göre Paşa Sultan zaviyesi, 1066 yılında ebniyesi meydana kalmak üzere harap bir hale geldiği aradan yirmi bir yıl geçtikten sonra külliye harap olarak arsaya inkılab etmiş; binaen aleyh mahkemei şeriyeye canibinden yapılan keşifler mevki tatbika girmemiştir. 1066 tarihinde esaslı tamir gören bir binanın yirmi bir sene zarfında arsa haline gelecek derece-

de harap olmasına imkân ve ihtimal tasavvur edilemez.

İkinci keşfin de tatbik edilip edilmediği şüphelidir.

Bundan evvelki yazıyı, Bay kâmil Sunun bize verdiği bahsi geçen vesikaların tetkikinden evvel yazdığım için türbenin iç methalindeki karşılıklı iki mezarın Paşa Sultanın mürit veya akrabalarına aidiyeti ve birinin kadın olması ihtimalinden bahsetmiştim.

Bu iki mezarın kapıya yakın bir yerde bulunması bunların akrabadan ziyade türbedar olmaları kanaatını takviye ediyor. Kadın zannedilenin de vesikada bahsi geçen türbedar Emine hatun olması muhtemeldir.

Yukarıda bahsedildiği veçhile Zağnos paşa mütevellilerinin Paşa Sultanın mezarı için vakfiyede kadın görünüyordu yolundaki iddiaları esassızdır. Çünkü o vesikalarda «Merhum Paşa Sultan, Şah Sultan» diye yadedilmektedir. Kadın olma zehabı türbedar olarak yatanlardan birinin kadın olmasından ileri gelse gerektir..

Balıkesirde henüz izleri kaybolmayan bir makama sahip olan bu zatın asıl ismi hakkında ve Balıkesire nereden geldiğine ve kendisinin nereli olduğuna dair bir malûmata malik değiliz! Belki ileride bu malûmat da elde edilebilir.

Bugün için bizi müteessir eden bir nokta vardır ki o da Balıkesir tarihine şahadet edeu bu türbenin harabiye terk edilmesidir! Sakafı çökmüş olan türbe binasının, yakın bir atide Paşa Sultan tekiye ve zaviyesi gibi dübedüz bir arsa haline gelmek yolunu tutmuş olduğunun esefle görülmekte bulunmasıdır.

Şimdiki Karaoğlan mahallesinin mühim bir kısmını işgal etmekte olan zaviye ve türbe arsaları vaktile çok geniş birer saha teşkil ediyormuş.

Üzerinden uzun zamanların geçmesiyle

zaviyenin bu'unduğu saha metrukiyet dolayısıyla tecavüze uğriyarak halen mevcut civarındaki evlerin arsalığına inkılâp etmek suretile daralmış; bundan yarım asır önce idam mahkûmu günahkârlar diğer islâm mezarlıklarından uzaklaştırılmak için bu sahaya gömülmeğe başlanmış!

Evvelce aynı genişlikte bulunan türbe avlusu da Paşa Sultana ahiret kurbiyeti kaygısıyla yapılan mezarlarla çevrilerek kocaman bir mezarlık haline inkılâp etmiş!

Manevi tesir neticesi içine girince değil, civarından geçilirken «-Huzu ve huşu-» duyulan türbe ve mezarlık bile aynı şekilde tecavüze uğramış! Şark diline evler kurdurulmuş ve bu mezarlığa ait mermer kabir taşları parçaları sözü geçen sahaya civar sokakların kaldırımlarında kullanılmış!

Mezarlık içerisine yaptırılmış bir evin yeni olarak yapılmış arka duvarında göze çarpan divar taşları, vaki tecavüzü daha

ziyade tevsi maksadile mezarlığın içerisine istif edilmiş! Tecavüzatın şu çirkin manzarası bugün bile göze çarpılmaktadır.

Tarihi vaziyetini uzun uzadıya izah ettiğimiz bu türbe ve sahasının halen bir sahibi yok mudur? Binaanın türbe olması ve vakıf araziye malikiyetinin muhtelif vesaike müsbet bulunmasına nazaren evkafcasahip olması icap eder.

Saha, mezarlık adile belediyeye intikal etmiş ise belediye, yukarıda izah etmiş olduğumuz tecavüzatı tamik suretile hukukunu tebarüz ettirerek kendisine irad kaydetmesi ve bu yüzden elde ettiği menafia mukabil kasabanın tarihi bakımından kıymetli bir eseri olan türbe binasını yaşatacak şekilde tamir ve termim etmelidir.

Zaviye ve türbe sahasına bugün için sahip olan manevi şahsiyet, hangisi olursa olsun bu tarihi vecibeyi benimsemek hak mukabil bir vazifedir.

TASHİH

Geçen sayıda çıkan «Halk türkülleri ve oyun havalarında konular - oyun ve türkülerinin bölümleri» başlığı altındaki yazıda Oturama, oturma şeklinde yanlış dizilmiştir. Özür dilerim.

M. SALMAN

Meyvalarımızın Yanında Hasan bey Kavunu

Yazan: Cenap Refik ORKON

Ben bu adı, bu kavunu Balıkesirde öğrendim. On sene önce de bulunduğum Balıkesirde bana bu kavun lezzetli taraflarıyla görünmüştü.

Onu ne seviyordum, ne yiyordum, herkes gibi bende vaktinde arabasile alıp evimde kış için sakladığım Hasan bey kavununda mevcut hususî bir lezzet ve kokuya hayrandım. Bunlar her kavunda bulunmaz; elyaf yerine bol et bol su, güzel koku ve tat ile kendine mahsus bir renkde...

Ağustostan sonra eylül, teşrinî evvel aylarında arabalarla şehre naklolunur. Gök esmer, sert kabuflu olan bu kavun sapından veya iplerle sarılarak evlerin el o kumnyan yerlerinde asılarak saklanır. Kış mevsiminde olanlar kesilerek yenir. Marta kadar hemen yerli elerinde bulunur.

Kış sofralarında buz gibi etlerinin arasından dökülen suları adeta şerbet olmuştur.

Bu kavun, Hasan bey adında birinin tamim ettiği meyvedir. Her toprakta yetişmez, yetişenleri olursa da Hasan bey derecesinde olmaz. Bunun, Balıkesir ilinde ve kasaba dahilinde tarlalarda en ziyade muvaffakiyetli yeri Çınahor kariyesinin Büyük balıklı demekle maruf arazisinde ve çay boyundaki münbit tarlalarda muvaffakiyetle ve fevkalâde yetişir. Ekilecek yeri en aşağı 12 en yukarı 20 defa sürek toprağı karıştırmak lâzımdır.

Kavunun içinde bulunan çekirdekler arasında bir tek siyah çekirdek Hasanbey kavununun yegâne çekirdeğidir.

Kavun mucidi Hasanbey öldükten sonra onun adındaki bostanda ölmeye başladı. Fakat ilk zamanlarının mukavemeti vecinsiyeti de yavaş yavaş kaybolmaya

başladı. Son senelerde bu ad ile tanınan kavunların meleziyi piyasada dolaşmaya başladı. Kavun mütehassısları gözle anladıkları en iyilerinin üzerinde biran bile durmazlar.

İşte bu intihap olunanların lezzeti fevkalâdedir.

İstanbul piyasasında eskiden kalma bu isimle anılan kavunlar Kırkağacın nisbeten lezzetli ve fakat dayanıksız kavunları da Hasanbey adını taşımakla karıştı. Bu isim intikali her halde Hasanbey lezzetinden ve şeklinden karışmış olsa gerektir.

Balıkesirde eski şöret ve mevkîni kaybeden Hasanbey piyasadanda bu suretle uzaklaşmaya başlamıştır. Lezzet ve kokusunda eskisinden üçde iki nisbetinde kaybolan bu mahsul Balıkesir için büyük bir kazanç kaybıdır.

Bilhassa, bugünkü durumda, meyvecilik memlekette çok para etmeye başladığı bir zamanda diğer meyvalarımız arasında haiz olduğu mevkile birlikte durgunluğu acınır.

Akdeniz memleketleri meyvecilik hususunda önemli bir çehre içindedir. Asrın ihtiyaçları memleket ihtiyaçları yalnız hububat veya madenden ibaret değildir. Milyonlarca nüfus yaşatan memleketlerin kendi ihtiyaçlarını topraklarında tedarik edememek endişesinde ve bunun için uzak yerlerden tonlarla yiyecek getirtmektedirler.

Meselâ: Arjantin, Avusturalyanın, Kanadanın ve Birleşik devletlerin çıkardığı un, et Avusturalyanın, Kaliforniyanın meyveleri hep bu cinstendir.

Avrupada madenden mahrum İtalya gibi bir memleketin bu günkü Ekonomik durumunda türlü meyvelerle kazandığı

mevki büyük bir kazanç bırakmaktadır. Cenubi İtalyadan Alp dağlarına doğru Apenin sıra dağlarının iki tarafından bu şimali giden en aşağı yevmiye dörder katarın taşıdığı zengin meyveler bütün Almanya'da, İngiltere'de ve İskandinav memleketlerinde bol bol eriyerek İtalyaya büyük bir kazanç menbaı olmaktadır.

Bunun gibi komşumuz Bulgaristanın meyveleri arasında bilhassa ihraç ettiği yaş üzüm büyük bir rakam ifadesiyle 1335 yılında 19,281 ton iken 1336 da bu rakamı 34,000 tona çıkarmıştır.

Bizde yaş meyve ihracatı bilinmediğinden hep kuru olarak satılmıştır. Halbuki Türkiyenin meyveleri ne Bulgaristanın ve nede İtalyanın ve nede İspanyanın meyveleriyle mukayese edilemeyecek kadar kıymetlidir. Bizde yeni yeni başlayan taze meyve ihracatı ancak bir iki senelik teşebbüs ve hareketlerin neticesidir.

Hatta bütün değer ve önemle misal olarak bahsetmek istediğim Kozak üzümlerinin geçen teşrinevvelde Almanyanın Hamburg limanına ihraç orada okadar büyük bir alâka ve merak uyandırmıştır ki sanki kütüğünden yeni kopmuş üzerinde tazeliğinin sihri görünen bu üzümler yirmi günden ziyade bir yolculuktan sonra da bu güzeliğini muhafaza etmiştir.

Hattâ Hamburga gelen binlerce ton Bulgar üzümü, bu meyanda satıştan kalarak birkaç bin sepet kozak üzümü birkaç saat içinde piyasada kalmamıştır.

Bu misalim yalnız üzüm için değildir. Bütün meyvelerimize taallük edecek mahiyettir. Geçen yıl Londraya gönderilen üzümlerde böyle idi.

Başbakan Celâl Bayarın geçen senelerden beri meşgul olduğu yaş meyve ihracatı onun teşebbüs ve muvaffakiyetidir.

İngiliz kralına hediye olarak giden kavunların kazandığı alâka gibi bütün mahsullerimizin bu tarzda Avrupa piyasalarında yer bulacağı katidir.

Bizde ziraat, sanayi ve hayvancılık... Gibi meyvecilik de yer bulabilecektir. Bilhassa soğuk vagonların getirilmekte olması yeni getirtmekte bulunduğumuz uzak sefer vapurlarının da bu tehzizatı haiz olması meyveciliğimize büyük bir kazanç ile müşterilerimizi hazırlıyacaktı.

Müşteriler, iyi cins meyveyi, temiz ve nefaseti cihetiye aramaktadırlar. Diğer bütün meyvelerimiz gibi kavunlarımız da Avrupa piyasalarında yer tutabilecek mahiyette iken bunların islahına, cinslerinin bakasına çiftçimizin alâkasını uyandırmak ve en nefislerini yetiştirmeyi anlatmak ve öğretmek millî borcumuzdur.

Balıkesir: 23/7/938

Onuncu Hicret Asrında Balıkesire Ait Üç Vesika

İstanbulda basın vekâlet arşiyonunda bulunan mühimme, yani ahkâm defterlerinde Osmanlı imparatorluğunun bütün muhaberatina ait vesikalar vardır.

Bu vesikalar bize devletin muhtelif zamanlarda ne gibi zaruretlere ve ne maksatlarla idare makinası yürütmüş olduğu ve hususla gösterirler.

Geçmiş zamanlarda devletin, soysal, mali, iktisadi ve daha bir çok hususlarda koca imparatorluğu hangi prensiplere dayanarak idare ettiğini ancak o devre ait vesikaların tetkikile anlaşılabilmek mümkündür.

Karesi sancağı, vaktile Osmanlı imparatorluğunun bilhassa denizcilik tarihinde büyük bir rol oynamış bir yerdir. Bir memleketin tarihini aydınlatmak için onun geçmiş zamanlarda vaziyetini, geçirmiş olduğu tarihi istilaların ve oraya aid bütün vesikaları gözden geçirmek icab eder.

Tarihte mühim rol oynamış olan Karesi - Balıkesir vilâyetinin tarihi yazılacak olursa ana tarihimizin bir çok yerleri de istifade etmiş olur.

Sayın ve değerli profesör İsmail Hakkı Uzunçarşılı Oğlu [Anadolu Beylikleri] adlı eserinde Karesi oğullarını pek güzel bir şekilde tetkik etmiş olmakla beraber şimdi Balıkesire aid kıymetli tetkiklerde bulunmaktadır. Vaktiyle Karesi meşahirini tetkik etmişlerdir. Çalışkan arkadaşlarımızdan Kâmil Su) da Balıkesirin geçmişdeki hayatını aydınlatmak için cidden takdire değer çalışmalarda bulunmakta ve ortaya mucip vesika ve kaynak vazifesini görececek eserler koymaktadır.

«Kaynak»ın sütunlarında tarihî tetkiklere daha fazla yer ayırması memleketin

tarihine hizmet bakımından çok yerinde bir hareket olacaktır. [1]

Bu yazımızla Balıkesire ait üç tarihi vesikayı neşrediyoruz. Bu vesikalardan biri Balıkesirde Selâhaddin mahallesinde oturan hile ve hutasıyla meşhur ve bir vakitler mahkâmede naiplik yapmış olan [Somsoni oğlu] Ahmet isminde birisine aittir. Bu adamın Kıbrıs sürgün edilmiş olduğunu gösteren bu vesika çok şayanı dikkattir. Selimin ikinci devrinde fet edilen Kıbrıs adasında Türk ve müslüman nüfusunu fazlalaştırmak için bir taraftan oraya Türk aşiretleri gönderiliyor bir taraftan memleketin dört bir bucağında kanunen cürümleri sabit olan ve bulundukları sanlar gönderiliyordu.

Mühimme defterlerinde ki hükümlere dikkat edilecek olursa bunların padişah ağzlarından yazıldığı görülür. Fakat hakikatta bunlar heyeti vekile karardır.

İkinci vesika ise memlekette ehli fesad ile [suhte] yani yobaz, cahil, medrese talebelerin yapmış oldukları hareketin tedkiki hakkındadır. Bu hareket Karesi beyini donanmaya iltihaktan men etmek darecesine kadar varmış devleti şiddetli tedbirler almağa mecbur etmiştir.

Üçüncü vesika ise çok mühimdir. Her sene devlet merkezden memur mahsusla-

[1] Cezirei ilimli (limni) üç pare kalesi vardır. Şimdiki halde ikisi haraptır ve birisi - mamurdur. olki mamurdur ol kale kefare taifesi [palyo kahtıra] dir Türk taifesi [Balıkesiri] derler. Cezirei mezyörk kara yil tarafında gün batısına karşı bir kayalı dağın üzerinde bina olmuştur. gayette yeri sarp bir kaledir. Her canibi uçurum yarıdır. hemen bir taraftan yol vardır.

Mezkûr kalenin altında gün batısına karşı bir bucak var kaleye mezbureye varan gemiler yaturlar. [Kitabı cezriye Piri reisi saife 100

yerlerde ikametleri caiz görülmevleri çıkartır ve vilâyetlerin nüfus ve hasılatını tesbit ettirilerek vilâyetin bütün vergi mükellefleri. Bütün vergi neveleri, her köyün bütün mahsulâtı bu defterlere geçirilir. Ve her vilâyet için ayrı birer kaunname vücuda getirildi. zikri hakani kâtipleri bu kanun ahkâmı mucibince hareket eder vergileri tesbit eylerlerdi. malûm olduğu üzere devlet araziye Hasse tımar ve ziamet den kısımlara ayırmış bunlar hakkında esaslı hükümler vakf etmiştir. O devirde mükelleflerden iki türlü vergi alınmakta idi.

A — Tekâlifi şeriye [zekât, aşar, hacbri gibi vergiler]

4 — Raiyet devletin bakımında bulunan ehali bir manaya görede attukluca yararıyan tehhit.

5 — Müstelzim deruhde etmiş üzerine almış adam bunların vaktiyle mali hayatımızda mühim mevkileri vardır.

6 — Amil: Mal memuru, tahsildar.

7 — Sipahi, suvari askeri timarlı süvari.

8 — Resim çift: Çift ve araziden alınan vergi bu vergi her vilâyetle ayrı ayrı meselâ bazı yerlerden senede 30 bazı yerlerdende kırk akça alınırdı kanunen iki öküzlük bir çift itibar edilmiştir.

9 — Resmî bennek

Arazisi olmaynlardan alınan vergi

10 — Ekinlü bennek arazisi olmayup yarıcı gibi çalışanlar.

11 — Müsellim: vaktiyle mütasarrıf mahiyette olan yani vilâyetle kendisini tem-

sil maksadile sancaklara gönderilen memur

B — Tekâli özfiyi [bu vergi devletin daimi ihtiyaçları ve fevkalade masrafları için hükümdarın emrile konulan vergilerdir.

Üçüncü vesikada defteri hakani kâtiplerinden olup [Karesi] yi tahrire memurlar Mustafa Sungur ve Korkut köylerinde baüan kanunsuz vergilere rastlanmış ve bunları ilga ettirmiştir.

Bu vesika 10 cu asırdaki içtimai hayatımızı ve bilhassa aile hukukumuzu yakından alâkadar edecek bir vesikadır. bazan kızlarımız o devirde köylere musallsallat olan bazı kabileleleri daha doğrusu sipahi adı altında geçmiş adamların yüzünden kocasız kaldıklarını anlıyoruz. Metinde geçen bazı tarihi tabirlerle delâlet ettikleri masalları buraya yazıyoruz. Bu suretle vesikalar hakkında daha esaslı malâmat almış bulunacağız.

1 — Avarız: zuhurat akçası, fevkalâde olarak toplan anvergi [avarız divanına] padişah namına fevkalâde toplanan vergiler

2 — Has: Padişahlara mahsus vergiler.

3 — Haraç her ne kadar müslüman olmayan tabadan alınan vergi manasına gelse buda bir nevi arazi vergisidir.

12 — Yarak — silâh

13 — Yat ve yarağ mühimmet harbiye

14 — Ziamet: Canip merdiyeden bir kimsenin temlin ve aşar şeriyesi kendisine terk ve tahsis olunan arazi vergisi

15 — İl eri: Vilâyet askeri.

Koca Tepenin Beş Atlısı...

(Ulusal Roman)

Yazan : Hüsamettin İŞİN

— 3 —

Üç baş köy odasının karanlık bir köşesinde oturarak bir şeyler konuşuyorlardı. Sesleri titrek, gözleri yaşlıydı. Kapının vuruluşu bu üç başı bir birinden ayırdı. muhtarın kalın sesi odada inledi.

şefkat, ve olgun bir güven saçan Velinin yüzüne doya, doya bakamaz olmuştu. Ne dalgın yürüyorlardı.

Bu yürüyüş gülsümü ayağına çarpan bir taşın açısıyla yere yuvarlandı. Tıpkı Gülsüme uyan, onun gibi yürüyen Veli bu düşüş önünde şaşırıldı. Hemen yere eyildi, Gülsümü ellerile kavriyarak kaldırdı, sivri, kötü bir taş Gülsümün baş parmağını kanatmıştı. Cebinden çıkardığı beyaz mendilinden yırttığı bir parçayla Gülsümün oracıkta parmağını saran Veli: «Ne oldun?.. Niçin yürürkendikkat etmiyorsun Gülsüm!..» Dedi. Alık, alık yüzüne bakan, ve kiprikleri sulanan Gülsümü orada bir ağacın gölgesine oturttu ve gür sesle Ayşe kadına bağırdı.

— Ayşe kadın!.. Ayşe kadın!.. Bana bakšana gel buraya!..

Elindeki işini bırakarak koşa, koşa gelen Ağşe kadın Gülsümün saçlarını okşıyarak «bir şeyim yok» diye mırıldanırken Velide:

— Gülsüm!.. Çocuksun vesselam.. dedi, bende seni büyümüş sanırdım. Kızıl cadan ayrılmadan önce Ahmetle düğününü yapayım diye tasarlanıp duruyordum.. Bak ağlamak sana yaraşır mı bir kere.. Haydi ağlama..

Velinin sözlerinde köyden çıkıp gideceğini duyan Gülsüm parmağının acısını unuttu. hemen Veliye atılmak, onun ellerine kapanmak onu bugidiştten, döndürmek için yalvarmak, yakarmak istedi. Fakat nedense bu isteğini bir türlü yapamı-

yordu. Bütün bu söylemek istediği şeyler damağına yapıştı kaldı, bir birini kovalıyan düşünceler onu sersemletmişti.

Her üçü tarladan beraber döndüler..

Nuri dedelerin evi önünde Ayşe kadınlâ, Gülsümden ayrılan Veli, isteksiz bir gidişle evine gidiyordu.

— Veli bey!.. Veli bey!..

Veli oturduğu sedirden kalktı. Pençeye koştu Pençereyi ardına kadar açarak seslendi:

— Ne var?

— Veli bey!.. kapıyı aç mühim bir diğceğim var sana?..

Veli koştu, kapıyı açtı. Mehmet önde Veli arkada odaya girdiler. Mehmet solu ya, soluya anlatmağa başladı:

— Demincik Hüseyin ile kır kahvesinde oturuyorduk. Şehirden bir iki adam atla geldi, bizden muhtarın nerede olduğunu sordular. Bizde muhtarın köy odasında olduğunu haber verdik. Hep beraber muhtarın yanına vardık. Esmer adamın elinde bir zarf vardı. Şehirden çıkıyorlarmış. Hemende döneceklermiş, sizi istiyorlar..

— Benim?.. Peki gelen bu adamlarkim?

— Vallahi bilmiyorum..

— Ne biçim işler?

— Herhalde kılıklarına bakılırsa efendi den olacaklar. Hele birisi bizim şehirde Jandarma zabıtine öğle bir benziyorki, üzerinde kjurba, zabıturbası değil amma, ben öyle anladım.

- Peki başka bir şey sormadılar mı?
- Hayır, sadece seni sordular.
- Tuhaf..

Veli, Mehmed'i yalnız bıraktı. Derhal öbür olaya geçti. Sirtına çekedini giydi, beline tabancasını taktı ağır adımlarla yürüyerek Mehmed'in yanına geldi:

— Haydi gidelim Mehmet, dedi.

Veli önde, Mehmet geride köy odasına gittiler.

Üç baş köy odasının karanlık bir köşesinde oturarak bir şeyler konuşuyorlardı.. sesleri titrek gözleri yaşlıydı. Kapının vurulduğu bu üç başı bir birinden ayırdı. Muhtarın kalın sesi odada inledi

— Bayurun!

Bu üç baş, Veli ile dörtleştiler, konuklardan esmer adam kendini Veliye tanıttı.

— (...) jandarma bölük kumandanı yüz başı Selim..

Öbürü adını verdi:

— (...) ninci alay kumandanı kaymakam Cevdet..

Veli cevap verdi:

— Eski ihtiyat zabıtlarından Veli..

Selamlaştılar. Yerlerine oturdular..

Ağır saçlı, dik bakışlı Cevdet bey Veliye döndü, hafif bir sesle:

— Veli bey!.. Dedi.. Sizinle görüşmek üzere Selim bey ile şehirden geliyoruz. Mesele çok mühim. Ne onun, ne bunun ve nede benim için bir şey.. doğrudan doğruya millete ait bir iş..

Selim bey işe karıştı:

Evet öyle.. Yurdun müdafası.. kurtuluşu..

Veli, Selim beyin sözünü kesti:

— Ne var? dedi.. sizleri dinliyorum. buyurun, anlatın!

Cevdet bey yakmış sigarasının küllerini silerek:

— Haberin yok değil mi?.. Yunanlılar İzmir'e girdiler.. Vede durmadan ilerliyor-

lar.. Memleket hercümerçe içinde, her tarafta bir yangın, bir kan, bir göz yaşı.. İstanbul'da oturan adamlardan artık, ümit kalmadı.. İstanbul'a düşmanları sokan babalı, ve ona bir oyuncak gibi uyan halife, ve padişah adamı soytarı şimdi Anadolu'ya saldıran düşmanlara göz yumuyor. Hatta göz yumuyor değil de yardımda ediyordu. Bu vaziyet karşısında iş bize düşüyor. Her şey, hazırdır. Silâhsızlar, silâh bulacak.. Paralılarımız para verecek.. Ve hepimiz bir olarak, bir yürüyerek bir elden yurdumuza kurtaracağız. İşte bunun içinde size geldik.. Kızılca havalisi köylülerinin idaresini size vereceğiz.. Şüphe yoktur ki bunu kabul edeceksiniz..

Veli ile göz, göze geldiler.. Velinin karşılığı çok canlı oldu..

— Emredersiniz kumandan.

jandarma kumandanı Selim elindeki zarfı Veliye uzattı. Veli zarfı alırken Cevdet bey dedi ki:

— Veli bey, bu zarfın içindekini ancak sen bileceksin, kimseye bu emir hakkında bir şey söylemeyeceksin, bu günden itibaren vazifene başlayacaksın, bilirsinki her şeyden evvel itimat lâzımdır. Bu itimat ortaya gelince muaffakiyet kendiliğinden baş gösterir, haydi artık biz gidiyoruz.. On gün sonra tekrar buraya uğrayacağız o zaman bana yaptığın işleri sözle değil, yaptığın işle gösterirsin..

Hep beraber ayağa kalktılar, köy odasının önünden çıktılar, beygirlerine atlıyan konuklar şehire gitmek üzere küçük yola doğru ilerlemeğe başladılar..

Gözden kayıp edinceye kadar Veli, onları gözlerle takip etti. Sonra ağır, tiryörüyle köy odasına daldı.. Zarfı açarak içindeki kâğıdı okumağa başladı. Bu yazı ona müdafaayı hukuk cemiyeti reisliğinden geliyordu.. İşin ehemmiyeti bu kâğıda daha fazla anlaşılıyordu vakit kaybetmeden halkı ayaklandırmak.. Milli mücadeleye hazırlamak lazımdır.

Ata Sözleri

Toplayan: İ. HAKKI AKAY

2 - Zenginin yanında züğürdün değeri yoktur.

**

Dal budağıla gürler.

1 - insanlar cemiyet halinde yaşayabilirler.

2 - Mafevk, madun ile ve maiyetle muvaffak olur.

3 - Bir aile, çoluğıle çocuğıle ailedir. Demektir.

**

Delije güler, ölüye ağlarlar.

Dalının sözleri ve fikirleri kaleme gelmez demektir.

**

Dün armut oldunda bugün boyun eyyorsun Henüz adam olmağa başlamışken bugün kafa tutuyorsun makamındadır.

**

Derdim tasam, amucamın Hasan «Eli işde, gözü oynasda» mislinin benzeridir.

**

Devede kalıp var ama katarını bir eşek çekiyor

Yanj, kalıpla kıyafetle adamlık olmaz, adamlık kemal iledir.

Kalıpla adamlık olmaz.. Ne gezer!

Eşeğe şan vermez sumalı eğer;

Bir katar deveyi bir merkep çeker!

Surete bu kadar kapılma dedim?

H. Basri Çantay

**

Dil küçüktür ama, cürmü büyük!

Her belâ dilden gelir:

"Bül'üle dem belâ oldu lisanile kafes!.."

**

Deve buynuz isterken kulaktan da kalmış!

(Az tama çok ziyan verir!) mislinin mukabilidir.

Dostun kahrı düşmandan fazladır.

Çünkü düşman, zaten düşmandır. Onun kahrı tabiidir. Fakat, dostunküne tahammül olunamaz.

**

Döğüşte yumruk belli olmaz.

Kargaşalıkta hak, mukalata da hakikat kaybolur, demektir.

**

Diken battığı yerden çıkar

(İnsan düştüğü yerden kalkar) ve:

Hakdır düşüren derde seni hakka niyaz et!

Zira, keş kalkar denilir düştüğü yerden!

— Muallim Naci —

Misil ve bitenin ihtiva ettiği manaların benzeridir.

**

Dedi kodu bir köy batırır

Ne güzel söz! Her muvaffakiyet ve hiddetle temin edilir. Nifak hâkim olan yerlerde izmihlâl muhakkaktır.

**

Deveyi yardan uçuran bir tutam ottur

Hasıs menfaatlar insanı büyük vartalara düşürür.

**

Düşman karınca ise sen fil san!

Yani, hasmını dajma kuvvetli gör, ona göre tedbirli davran! demektir.

**

Dar yerde yemek yemekdense geniş

yerde dayak yemek eyidir.

İşi vaktinden evvel gayri müsait şerait altında yapmaktan tahzir yolunda kullanılır.

**

Dokuz at bir kazığa bağlanmaz

Her işi, mevsiminde ve sırasında yapmalı, biriktirmemeli. Demektir.

Doğru söz yemin istemez!
Manâsı açıktır.

Dağlı göksünden, ovalı dizinden, Şe-
hirli gözünden ısıtır.

Bu, tekerleme nevinden bir sözdür
Şehir ve kasabada bulunanların daima gö-
renekli, gözü tok olduğu anlatılmak iste-
niliyor.

Dert söyler;
Aşk inledir!

Ne acıklı hakikat! Beşeriyet, hiç bir
zaman bu iki belâdan kendisini kurtara-
mamıştır.

Doğru söyleyen takdis boylamış
Yalan söyleyen beynini yağlamış!
Bu mîsal, ümitsiz ve meyus devirlerin
bir yadığardır.

Durgunun zoru bir bıçaktır
Çünkü, yaşaması abestir. Hayat, mücadele
ister, mücadelede kuvvet hareket demektir.

Dişi hayvan, koşan reşberin binası
dibine oturma!

Dişinin vazifesi doğurmak ve yavrusu-
nu beslemektir. Esasen dişi koşmak fa-
kirlikten mütevellitendirki sahibinin bi-
nasıda viran olur, dibine, gölgesine otu-
rulmaz.

Deli öğüt, kıl, düğüm tutmaz!
Zahiri manasında kullanılır.

Dağ çökünce çam devrilir.
Aslın sükûtu, ferin sükûtudur. Bir ali-
min ölümü bir alemin ölümüdür.

Dağda çakal dalaşır, sizdiği bize bulaşır!
Neşesi başkasının, baş ağrısı bizim!
dimektir.

Düvün arpası ile at beslenmez
Alem sırtından mayışet aranmaz. Ma-
nasındadır.

Deve ayrı gider amma, katarını güder
Hısımlar yek diğerlerine darğın olsa-
larda hasımlar karşısında birleşirler de-
mektir.

Düşünde gördüğünü başında görür.
Bu bir ilen, tir. Rüyasında gördüğü
fenalığı başkası üzerine yoranlar hakkında
söylenir. Yanut, il için kuyu kazanlar içi-
ne kendileri düşerler. Makamındadır.

Doğru durana hakda yardımcı, halkda!
Manası açıktır. Ve aynıdır.

Dahini eğlim
Gelinini aldım
(Ali evlendi, güllü gelin oldu.) yani
olan oldu. Demektir.

Dareden tarla alma sel için;
Kendinden gençkarı alma il için!
Anlaşılan mânâdadır.

Dokuz tazi bir kalburda tutamaz
Hilekârlıkda okadar sahirdirki dünya-
nın hileleri ona erişemez. Demektir.

Eli bağlı çama çıkılırmı?
çaresizlikle, bu kuvvetle iş başarıla-
maz; demektir.

Evinizde sıçanvar, kıçınızı açanvar!
Bir evin dört duvarı içersinde gizle-
nub kalan sırları harice yayanlar hakkın-
dadır.

Bir evin dört divarı içersinde gizlenip
kalan sırları harice yayanlar hakkındadır.
Zahiri şatafatlı içi tereल्ली manâsınadır.

Savaştepe Ve Yağcılar Mânileri

Öğretmen: MUSTAFA SALMAN

Gediyom gedi şimdir,
Geydiğim ibrişimdir.
Dön arkana bak bana,
Belki son görüşündür.

Gitme güzel dönberi,
Pek beğendim ben seni.
Kiraz ayından beri,
Sevdalandırdın beni.

Gökte uçan kırlangıç,
Kanadı ayrıç ayrıç.
Beni yardan ayıran,
Kan kussun avuç avuç.

Güp içinde unum var,
Allahtan umudum var
Oyar benim olursa.
Camilere mumum var.

Gayve yemenden gelir,
Bülbül çimenden gelir.
Yari güzel olanlar,
Hegün hamamdan gelir.

Garafilim üç budak,
Daline gurdum sancak.
Yarım uykun geldise,
İşte gurulu gucak

Gidene bak gidene,
Boyu dönmüş fidana.
Fıdanda birgül bitmiş,
Vermeyorlar adama.

Göğde yıldız yüzölür,
Geldim yollar düz olur.
Ben eskere giderken,
Emsallarım kız olur.

Göğde durna döner mi?
Gür bınarlar dîner mi?
Sevdiğine sarmayınca,
Yangın yürek söner mi?

Göğ yüzünde birkuş var.
Kanadında gümüş var.
Eller geldi yarım gelmedi,
Başlarında biriş var.

Göğde yıldız yüz olsa,
Gettim yollar düz olsa.
Bene yollar koymaz emme,
Emsallerim kız olsa.

Giderim deme bana,
Kanım kaynıyor sana.
Üçgün görmesem seni,
Yıllar geliyor bana.

Gemi gelir yanaşır,
İçi dolu çamaşır.
Şu köyün kızları,
Koca diye ağlaşır.

Gemi gelir yanaşır,
İçi dolu çamaşır.
Yarım beyazlar giymiş
Gören gözler kamaşır.

Gelin saçın pek uzun,
Gören desin maşallah.
Bizim evde gelin yok,
Sen olursun işallah.

Gövercin vurdum kakmadı,
Kanı yere akmadı,
Gidi gâvurun oğlu,
Arkasına bakmadı.

Gediyorum işte gör.
Hayalimi düşte gör.
Sen beni beyenmezken,
Bir kötüye düşte gör.

Gederim yolca yolca,
Çiçekler açmış morca.
Akız senin sevilerin,
Kokuyor burca burca.

Gederim yolca yolca,
Çiçeğim morca morca.
Yarın telli gözleri,
Soktu beni bin borca.

Geçtim hayat altından,
Biryar sevdim Batumdan.
Eğil biryol öpeyin,
Top zülûfün altından.

Gökte yıldız var olsun,
Dünya bene dar olsun.
Benden başka yar seversen,
İki gözün kör olsun.

Gögde yıldız aymolur,
Doru beygir taymolur.
Benim yarım hacıdır,
Zehir ondan acıdır,

Gıtme oğlan döndürün,
Cıgarayı söndürün.
Eger beni almazsan.
Ben kendimi öldürün.

Gökte yıldız ellisi,
Arabanın zillisi.
Sarıldıkça tat verir,
Kızın ince bellisi.

Gettim yolun düzünden,
Bulamadım izinden.
Belli cevap alamadım.
Şu deyyusun kızından.

Gövercin konuverdi,
Kanadı yayıverdi.
Gidi gâvurun kızı,
Öptüde dönüverdi.

Gelin gider işine,
Hem düşünce düşünce.
Kör olsun kaynanası,
Bekçi koydu peşime.

Geceler gündüz olur,
Yaz geçince güz olur.
Gençliğin kadrini bil,
yaşın birgün yüzölür.

Geminin halkasına,
Oturdum ortasına.
Asker oldum gediyorum,
Gelirim haftasına.

Gürgen yaprak açmazdan,
Altı serin olur mu?
Böğle fukara yere,
Adam gelin olur mu?

Gemim geliyor gemim de,
Tuna boyundan beri.
Kız allahını seversen,
Al başından çemberi.

Geminin hambarında,
Mum yanar şamdanında.
Mevlâm bizi kavuştursun,
Hacılar bayramında.

Güp içinde un eler,
Tombul tombul memeler.
İstedim de vermedin,
Bırak yesin pireler.

Gıde gıde gitmişim,
Siyah saçın ibrişim.
Dön bir daha göreyim,
Belki sondur görüşüm.

Evimizin Neşrettiği

KİTAPLAR

- 1) — Halkevimizin sekiz aylık çalışması
- 2) — Köy kitabı
- 3) — Öz Türkçe adlar.
- 4) — Çepniler,
- 5) — Halk inanmaları,
- 6) — Özel görenek ve inanmalar,
- 7) — Atalar Sözü
- 8) — Bağcılık,
- 9) — Verem,
- 10) — Yusuf Fakih,
- 11) — Yurdum için,
- 12) — Balıkesir Coğrafyası,
- 13) — Konferanslar
- 14) — 17,18 inci asırlarda Balıkesir şehir hayatı,
- 16) — Köylü Ormandan nasıl faydalanır,
- 17) — 19 Mayıs,
- 19 — Öz Ses ve Zevk kaynaklarımız.
- 20) — Balıkesir ve civarında Yürük ve Türkmenler
- 22) — Türkiyede Su ve Ağaç meselesi

ÇIKMAKTA OLANLAR

- 15) — Vesikalar
- 18 — Yağcılar ve Savaş-tepe mânileri.

Sus Uyanmasın

Son zamanlarda eserleri etrafında büyük bir okuyucu kütlesi toplayan Mükerrrem Kâmil Sunun Yarım Ay mecmuasında tefrika edilen SUS UYANMASIN adlı romanı kitap halinde çıktı. Eserde temiz ve içli duygular, istirap ve feragat vardır. Kadın kalbini sürükleyen bir üslûpla tahlil eden arkadaşımızın bu değerli romanını bütün okuyucularımıza hararetle tavsiye ederiz.